

STRESZCZENIE

JAKOŚĆ ŻYCIA STARSZYCH Kobiet MIESZKAJĄCYCH SAMODZIELNIE LUB W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ W ŚWIETLE ZRÓŻNICOWANEGO STANU FUNKCJONALNEGO

Słowa kluczowe: gerontologia, starość, jakość życia, stan funkcjonalny, aktywność fizyczna, depresja

Celem pracy była ocena jakości życia starszych kobiet mieszkających w Domach Pomocy Społecznej oraz samodzielnie w świetle zróżnicowanego stanu funkcjonalnego. Ocenione zostały również tempo i kierunek zmian z wiekiem analizowanych parametrów stanu fizycznego i psychicznego oraz subiektywnej oceny jakości życia w badanych grupach seniorów. Analizowane były związki pomiędzy wszystkimi badanymi parametrami.

Material i metody badawcze

Projekt eksperymentu poznawczego uzyskał pozytywną opinię uchwałą Senackiej Komisji ds. Etyki Badań Naukowych przy Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu z dnia 26.05.2014. Na udział w badaniach wyraziło zgodę 100 kobiet po 65 roku życia o różnym stanie funkcjonalnym, mieszkających w różnych warunkach środowiskowych. Do projektu badawczego zakwalifikowało się 75 kobiet, spośród których 35 z domów pomocy społecznej oraz 40 mieszkających samodzielnie w warunkach domowych. Badania przeprowadzone zostały w okresie od wiosny do jesieni 2016 roku, w godzinach przedpołudniowych i obejmowały:

- ocenę stanu psychicznego, którą przeprowadzono za pomocą Krótkiej Skali Oceny Stanu Psychicznego MMSE (*Minimental State Examination*), która pozwala ocenić pamięć, orientację, nazywanie, czytanie ze zrozumieniem, pismo oraz prakcję konstrukcyjną kopiowania złożonego wzoru graficznego,
- badanie stanu funkcjonalnego z wykorzystaniem Skali GARS (*Groning Activity Restriction Scale*),
- pomiar funkcjonalnej sprawności fizycznej z wykorzystaniem dwóch testów: oceniający zwinność i równowagę dynamiczną, „wstań i idź” (*TimedUp and Go*) oraz oceniający siłę mięśni dolnej części ciała „wstawanie z krzesła”,
- ocenę poziomu aktywności fizycznej - ocenę tygodniowej aktywności fizycznej z wykorzystaniem „krokomierzy”,
- badanie stanu psychicznego z wykorzystaniem Geriatrycznej Skali Oceny Depresji,

- badanie jakości życia za pomocą kwestionariusza WHOQOL-Bref (*The World Health Organization Quality of Life -Bref*).

Metody statystyczne

Charakterystyka cech ciągłych została dokonana po ocenie normalności rozkładu testem Shapiro-Wilka, który wykazał brak podstaw do odrzucenia hipotezy o rozkładzie normalnym. Podstawowe charakterystyki obejmują średnie arytmetyczne, odchylenia standardowe, współczynniki zmienności, oraz minimum, maksimum w obydwu przypadkach.

Do określenia średnich różnic wartości badanych parametrów między dwiema grupami użyto testu t-Studenta. W celu określenia zróżnicowania średnich wartości badanych parametrów w czterech podgrupach, została zastosowana dwuczynnikowa analiza wariancji. Porównania post-hoc zostały wykonane testem NIR. Do scharakteryzowania dynamiki procesów inwolucyjnych poszczególnych parametrów wykorzystane zostały 90% elipsy ufności oraz wyniki równań standaryzowanych, które umożliwią porównanie między badanymi parametrami. Do zbadania związków między analizowanymi parametrami, wykorzystana została korelacja rang Spearmana. We wszystkich zastosowanych testach statystycznych wartości testów i współczynników na poziomie $p < 0,05$ przyjęte zostały za statystycznie istotne.

Wyniki

Wykazano, iż w grupie DOM praktycznie wszystkie parametry różniły się istotnie statystycznie porównując stan funkcjonalny w skali GARS. Natomiast w Grupie DPS istotnie statystycznie różniła się tylko sprawność funkcjonalna w testach „wstań i idź” oraz „wstawianie z krzesła”.

Porównania ukazujące zróżnicowanie średnich wartości wszystkich parametrów ze względu na miejsce zamieszkania i stan funkcjonalny wykazano, iż w grupie DOM praktycznie wszystkie parametry różniły się istotnie statystycznie porównując stan funkcjonalny w skali GARS. Natomiast w Grupie DPS istotnie statystycznie różniła się tylko sprawność funkcjonalna w testach „wstań i idź” oraz „wstawianie z krzesła”.

Przeprowadzona analiza regresji wykazała, że istotne statystycznie procesy inwolucyjne obserwowano w większości badanych parametrów w grupie DOM natomiast w grupie DPS istotność statystyczną wykazano tylko w niektórych parametrach.

Wnioski

- Miejsce zamieszkania badanych senierek istotnie różnicuje stan funkcjonalnej sprawności fizycznej, stan psychiczny, poziom aktywności fizycznej oraz ocenę jakości życia. W grupie kobiet mieszkających samodzielnie wszystkie badania wykazały korzystniejsze wyniki. Jedynie ryzyko depresji w obu badanych grupach (DOM i DPS) nie różniło się w istotny sposób.
- Stan funkcjonalny w skali GARS istotnie różnicuje badane grupy kobiety. W podgrupach o niższym stanie funkcjonalnym stwierdzono gorsze wyniki.
- W zakresie badanych parametrów, istotne zmiany z wiekiem obserwowano częściej w grupie kobiet mieszkających samodzielnie.
- Związki analizowanych parametrów kształtowały się na podobnym poziomie w obu badanych grupach, chociaż wśród kobiet mieszkających samodzielnie były nieco silniejsze.
- Przeprowadzone analizy wykazały, że w obu grupach senierek wraz ze zwiększeniem ryzyka depresji pogarszają się prawie wszystkie składowe oceny jakości życia.
- Wyniki przeprowadzonych badań sugerują konieczność wprowadzenia działań profilaktycznych u seniorów przebywających w domach opieki społecznej, mających na celu poprawę sprawności funkcjonalnej i emocjonalnej wśród seniorów.